М. І. Тимошенко,
здобувач магістратури кафедри управління охороною здоров'я та публічного
адміністрування, Національний університет охорони здоров'я України імені П. А. Шупика
ORCID ID: 0000-0002-4388-6505

Н. О. Савичук,
д. мед. н., професор, профектор з наукової роботи,
Національний університет охорони здоров'я України імені П. А. Шупика
ORCID ID: 0000-0001-9532-665X

А. В. Галушкіна,
магістр з держ. упр., головний спеціаліст відділу права на працю Департаменту
моніторингу соціальних прав, Секретаріату Уповноваженого ВРУ з прав людини
ORCID ID: 0000-0002-5409-9494

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.20.87

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

М. Tymoshenko,
Master's student of the Department of Healthcare Management and Public Administration,
Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine
N. Savychuk,
Doctor of Medical Sciences, Professor, Vice-Rector for Science,
Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv, Ukraine
L. Galushkina,
Master's degree of Public Administration, Chief Specialist of the Department of Right to Work
of the Department of Monitoring Social Rights, Secretariat of the Commissioner VRU on human rights

RESPONSIBILITY OF GOVERNMENT OFFICIALS: PROBLEMS OF IMPLEMENTATION

У статті досліджуються відповідальність державних службовців у процесі виконання службових обов'язків та проблем реалізації притягнення до юридичної відповідальності за вчинення державними службовцями небезпечних діянь шляхом зловживання службовим становищем та не виконанням покладених на них обов'язків. Розкрито сутність понять юридична відповідальність та відповідальність державного службовця. Встановлено, що у випадку порушення законодавства державними службовцями, до них застосовуються такі види юридичної відповідальності: цивільно-правова, дисциплінарна, матеріальна, адміністративна та кримінальна. Визначено, що в разі понесення дисциплінарної відповідальності державним службовцем застосовуються такі дисциплінарні стягнення: звільнення з посади державного службовця; попередження про неповну службу відповідність; зауваження; оголошення догани, а у разі вчинення повторно протягом року дисциплінарного проступку — попередження про неповну службу відповідність. Встановлено, що державні службовці несуть кримінальну відповідальність за вчиненні службові злочини відповідно до норм Кримінального кодексу України. Проаналізовано основні проблеми реалізації притягнення до юридичної відповідальності державних службовців, як-от: недостатня публічність процесів накладення дисциплінарних стягнень; відсутність спеціальних судових установ, що здійснюють притягнення до юридичної відповідальності державних службовців; відсутність класифікації державних службовців за критерієм правового врегулювання; відсутність розмежування понять цивільно-правової та матеріальної відповідаль-

ності державних службовців; неузгодженість норм Закону України "Про державну службу" щодо цивільно-правової та матеріальної відповідальності державних службовців з нормами цивільного та трудового законодавства; непослідовна політика держави в сфері боротьби з корупцією; недосконалість кримінального законодавства в сфері службової діяльності. Запропоновано пропозиції, для вирішення проблем реалізації притягнення до юридичної відповідальності державних службовців. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці новітніх підходів для вирішення проблеми притягнення до відповідальності державних службовців.

The article examines the responsibility of civil servants in the performance of official duties and the problems of bringing to legal responsibility for the commission of dangerous acts by civil servants through abuse of office and failure to perform their duties. The essence of the concepts of legal responsibility and responsibility of a civil servant is revealed. It is established that in case of violation of the law by civil servants, the following types of legal liability are applied to them: civil, disciplinary, material, administrative and criminal. It is determined that in case of disciplinary liability of a civil servant, the following disciplinary sanctions are applied: dismissal of a civil servant; warning of incomplete compliance; remark; reprimand, and in case of repeated disciplinary misconduct within a year — a warning of incomplete compliance. Under modern conditions, a combined civil service structure is developing in Ukraine, in which, despite the relative decentralization of public administration, elements of an open centralized career model prevail. It is established that civil servants are criminally liable for committing official crimes in accordance with the provisions of the Criminal Code of Ukraine. The main problems of bringing civil servants to justice are analyzed, such as insufficient publicity of disciplinary proceedings; the absence of special judicial institutions that prosecute civil servants; lack of classification of civil servants according to the criterion of legal regulation; lack of distinction between the concepts of civil and material liability of civil servants; inconsistency of the norms of the Law of Ukraine "On Civil Service" regarding civil and material liability of civil servants with the norms of civil and labor legislation; inconsistent state policy in the field of anti-corruption; imperfection of criminal legislation in the field of official activity. Proposals have been proposed to solve the problems of bringing civil servants to justice. Prospects for further research are to develop new approaches to solving the problem of prosecuting civil servants.

*Ключові слова: державні службовці, державна служба, відповідальність, дисциплінарне стягнення.
Key words: civil servants, civil service, responsibility, disciplinary sanction.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Створення ствердного іміджу державної служби України базується на дотриманні посадових обов'язків державними службовцями та організації їхньої успішної діяльності, які формують та реалізують державну політику України на національній та міжнародній арені та відстоюють інтереси держави і громадян керуючись нормативно-правовими нормами міжнародного та національного законодавства. Забезпечення ефективності державної служби являється складним теоретичним і прикладним завданням в сучасній юридичній науці, вирішення якого передбачає комплексний та системний підходи.

Державна служба як один з найважливіших правових інститутів, що забезпечують здійснення управлінського процесу в країні, не може існувати без чітких встановлених заходів відповідальності державних службовців. Заходи юридичної відповідальності є важливим засобом забезпечення законності і правопорядку в системі державної служби. Ефективність роботи державних службовців тісно пов'язана з розумінням того, що кожен проступок, вчинений держслужбовцем під час виконання своїх посадових обов'язків, має викликати

відповідне негайне реагування з боку компетентних осіб. Державні службовці притягуються до юридичної відповідальності за вчинення небезпечних діянь шляхом зловживання службовим становищем, невиконання чи неналежного виконання покладених на них законом обов'язків.

В умовах інтернаціоналізації та глобалізації політичних та економічних процесів в Україні, зростання рівня конфліктності взаємовідносин у вітчизняному соціумі, проблеми злочинної поведінки державних службовців становлять підвищений інтерес до дослідження. Отже, підкріплення контролю за девіантною поведінкою осіб, які у своїй професійній діяльності діють від імені держави, та встановлення кримінальних санкцій є необхідними та нагальними проблемами, попри значну демократизацію суспільних процесів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Тематику відповідальності державних службовців та проблем її реалізації досліджує значна кількість науковців. Зокрема, наукові праці А.В. Кочеткова, А.М. Завального, В.В. Лемака, В.О. Приходька, В.П. Власенка,

В. Скорікова, Г.А. Сульдина, Є.В. Білозьорова, І.С. Канзафарова, М.І. Зубрицького, Н.В. Заяця, Н. Долгіха, О.Б. Горова, О.В. Петришина, О.В. Селецького, С.І. Максимова, Т.В. Халилова, Т.А. Занка, присвячені аналізу видів та проблем реалізації юридичної відповідальності державних службовців в процесі виконання службових обов'язків, які вплинули на генезис та становлення ефективного функціонування державного апарату.

МЕТА І ЗАВДАННЯ СТАТТІ

Метою роботи є дослідження відповідальності державних службовців та проблем її реалізації в процесі виконання службових обов'язків. Для досягнення мети визначено такі завдання:

- 1) проаналізувати сутність понять юридична відповідальність та відповідальність державного службовця;
- 2) встановити види юридичної відповідальності державних службовців;
- 3) проаналізувати проблеми реалізації юридичної відповідальності державних службовців.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Оцінюючи поточний інтенсивний темп модернізації апарату державної служби України та імплементації значної частини актуальних нормативно-правових актів, котрі формують поточну державну політику з управління кадрами, а саме запит стосовно кадрової асекурації державного управління в апараті державної служби і кваліфікованого та прогресивного розвитку кадрів з керівних посад вимагають високоякісного дослідження,

передусім за обставин створення позитивного іміджу державної служби країни [1—3].

За сучасних умов в Україні розвивається комбінована структура державної служби, в якій, попри відносну децентралізацію державного управління, переважають елементи відкритої централізованої посадово кар'єрної моделі, про котру свідчать такі факти: існування центрального органу виконавчої влади — Нацдержслужби, функціями якої є асекурація створення і реалізації державної політики у сфері державної служби та здійснення функціонального керування нею; вирішення в установленому порядку питання стосовно притягнення до дисциплінарної відповідальності державних службовців та співробітників апарату Нацдержслужби, керівників її територіальних органів, що також закріплено в Законі України "Про державну службу" [1].

Протягом останніх 20 років розроблено низку нормативно-правових актів, які стосуються аспектів відповідальності державних службовців, більшість із яких має практичне спрямування: Стратегічний план діяльності НАДС на 2019—2022 роки, закони України "Про державну службу" [1], "Про службу в органах місцевого самоврядування", "Про прокуратуру", "Про Національну поліцію", постанову Кабінету Міністрів України від 01.01.2014 р. № 500 "Про затвердження Положення про Національне агентство України з питань державної служби" [4], розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474 "Про схвалення Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року" [5] тощо.

Дисциплінарне стягнення
I Блок. Звільнення з посади державного службовця (ч. 5 ст. 66 Закону № 889)
Порушення Присяги державного службовця. Прояв неповаги до держави, державних символів України, Українського народу. Перевищення службових повноважень, якщо такі дії не містять складу адміністративного або кримінального правопорушення. Затвердження державним службовцем безпідставного рішення, яке викликало порушення цілісності комунального або державного майна, незаконне застосування чи вчинення шкоди даному майну, якщо такі дії не містять складу злочину або адміністративного правопорушення. Застосування повноважень у приватних інтересах або в неправомірних особистих інтересах інших осіб. Поява на службі державного службовця у стані наркотичного чи токсичного сп'яніння, або в нетверезому стані
II Блок. Попередження про неповну службу відповідність (ч. 4 ст. 66 Закону № 889)
Порушення правил етичної поведінки державних службовців. Невиконання вимог щодо політичної неупередженості державного службовця
III Блок. Оголошення догани (ч. 3 ст. 66 Закону № 889). У разі вчинення повторно протягом року дисциплінарного проступку – попередження про неповну службу відповідність (ч. 4 ст. 66 Закону № 889)
Прогул державного службовця (у тому числі відсутність на службі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин. Невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, актів органів державної влади, наказів (розпоряджень) та доручень керівників, прийнятих у межах їхніх повноважень. Дії, що шкодять авторитету державної служби
IV Блок. Зауваження (ч. 2 ст. 66 Закону № 889)
Недотримання правил внутрішнього службового розпорядку

Рис. 1. Дисциплінарні стягнення в разі порушення законодавства державним службовцем

Джерело: сформовано на основі джерела: [1].

Види службових злочинів	
→	невиконання чи неналежне виконання повноважень – службове підроблення (ст. 366)
→	декларування недостовірної інформації (ст. 366-1)
→	службова недбалість (ст. 367)
→	перевищення повноважень – зловживання владою, службовим становищем (ст. 364)
→	зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1)
→	перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365)
→	зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2)
→	прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368)
→	незаконне збагачення (ст. 368-2)
→	зловживання впливом (ст. 369-2)
→	видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону (ст. 211)
→	привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ч. 2 ст. 191)
→	нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів із бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210)

Рис. 2. Види службових злочинів

Джерело: сформовано на основі джерела: [17].

Серед професійних прав і обов'язків у правовому статусі державного службовця важливим елементом являється юридична відповідальність [6, с. 169]. У вітчизняній та міжнародній юридичній літературі існує чимало визначень поняття "юридична відповідальність", яка розглядається як відповідальність за минуле (негативний аспект) та за майбутнє (позитивний аспект) [7, с. 55—56]. Представники негативного підходу, розглядають юридичну відповідальність у нерозривному взаємозв'язку з правопорушенням, як логічний наслідок порушення правової норми [8, с. 43].

Поняття "відповідальність державного службовця" трактується так:

1) юридичний обов'язок дотримання і виконання в процесі своєї службової діяльності державним службовцем покладених на нього посадових обов'язків, у випадку невиконання або неналежного виконання яких, дії службовця визначаються як правопорушення та несуть несприятливі наслідки особистого, матеріального або організаційного характеру;

2) обов'язок особи дотримуватися законодавства, у випадку порушення якого зазнають заходів державного примусу чи покарання [8, с. 44];

3) міра державного примусу, яка висвітлюється в негативних наслідках для правопорушника, які настають у вигляді позбавлень особистісного чи майнового характеру [9, с. 286].

У випадку порушення законодавства державними службовцями, до них застосовуються такі види юридичної відповідальності: цивільно-правова, дисциплінарна, матеріальна, адміністративна та кримінальна. Найчастіше застосовується дисциплінарна відповідальність до державних службовців [10].

Дисциплінарна відповідальність полягає в обов'язку державного службовця, який здійснив порушення законодавства, звітувати за свої протиправні винні дії та понести дисциплінарні стягнення, передбачені законодавством (див. рис. 1) [11, с. 2].

Цивільно-правова відповідальність є самостійним видом юридичної відповідальності, яка передбачає застосування державного примусу до державного службовця, який здійснив правопорушення, шляхом позбавлення його певних благ чи покладення на правопорушника обов'язків майнового характеру. Цивільно-правова відповідальність визначається як метод цивільно-правового регулювання системи цивільно-правових засобів, за допомогою яких, з одного боку, забезпечується і гарантується захист цивільних прав та інтересів суб'єктів цивільного права, з іншого — здійснюється штрафний і виховний вплив на правопорушників [12, с. 104].

Характерною ознакою цивільно-правової відповідальності державних службовців являється те, що вона має майновий характер та стягується на користь потерпілої сторони, оскільки має компенсаційну природу, тобто спрямованість на відновлення майнової сфери потерпілого. Відповідно до статті 56 Конституції України та Закону України "Про державну службу" "кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень" [1; 13].

Матеріальна відповідальність є різновидом цивільно-правової відповідальності. До матеріальної відпові-

Проблеми реалізації притягнення до юридичної відповідальності державних службовців	
→	недостатня публічність процесів накладення дисциплінарних стягнень
→	відсутність спеціальних судових установ, що здійснюють притягнення до юридичної відповідальності державних службовців
→	відсутність класифікації державних службовців за критерієм правового врегулювання, внаслідок чого складається хибне враження про те, що притягнення до юридичної відповідальності всіх державних службовців відбувається згідно з нормами Закону України «Про державну службу»
→	відсутність розмежування в Законі України «Про державну службу» понять цивільно-правової та матеріальної відповідальності державних службовців
→	неузгодженість норм Закону України «Про державну службу» щодо цивільно-правової та матеріальної відповідальності державних службовців з нормами цивільного та трудового законодавства
→	непослідовна політика держави в сфері боротьби з корупцією, що є наслідком для негативної оцінки населення антикорупційних зусиль влади
→	недосконалість кримінального законодавства в сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Рис. 3. Проблеми реалізації притягнення до юридичної відповідальності державних службовців

Джерело: сформовано на основі джерела: [1; 10; 18, с. 113—114].

дальності можуть бути притягнуті фізичні особи, тобто посадові чи службові особи державного чи муніципального органу, в порядку, визначеному законодавством. Матеріальна відповідальність державного службовця закріплена у ч. 1 ст. 81 Закону України "Про державну службу", згідно з яким службовець зобов'язаний відшкодувати державі шкоду, заподіяну внаслідок неналежного виконання ним посадових обов'язків [1]. Також матеріальна відповідальність за вчинені діяння настає незалежно від притягнення працівника до дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності [14, с. 23].

Адміністративна відповідальність є різновидом юридичної відповідальності державних службовців основна мета полягає в дотриманні законодавства та понесенні відповідальності за вчинений адміністративний проступок у вигляді адміністративного стягнення у зв'язку з невиконанням або незалежним виконанням своїх службових обов'язків [11, с. 3].

Державні службовці несуть адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з недотриманням установлених правил, забезпечення виконання яких є їх службовим обов'язком. Адміністративна відповідальність і система адміністративних правопорушень визначаються Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУАП) та іншими актами чинного законодавства [15].

Кримінальна відповідальність являє собою найсуворіший вид юридичної відповідальності, а корупційні злочини належать до найбільш суспільно небезпечних корупційних правопорушень, які потребують з боку держави ефективних заходів реагування на їх вчинення. Згідно з пп. "в" п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України "Про запобігання корупції" від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII державні службовці є суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення, за які законом встановлено, зокрема, кримінальну відповідальність [16].

Державні службовці несуть кримінальну відповідальність за вчиненні службові злочини відповідно до норм Кримінального кодексу України (див. рис. 2).

Перелік службових злочинів не є вичерпним, які пов'язуються із професійною діяльністю службових осіб, проте їх об'єктом є інші суспільні відносини, як права та свободи людини і громадянина, господарська діяльність, власність тощо [17].

Отже, на основі аналізу правової доктрини та чинного законодавства засвідчив на рисунку 3 відображено загальні проблеми реалізації притягнення до юридичної відповідальності державних службовців.

Вирішення першої проблеми є можливим шляхом регламентації в нормах Закону України "Про державну службу" від 10.12.2015 № 889-VIII статті, присвяченої оприлюдненню інформації про притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності.

Проблема відсутності спеціальних судових установ, що здійснюють притягнення до юридичної відповідальності державних службовців, не може бути вирішена негайно з огляду на сучасний стан України, проте в перспективі зазначена проблема могла б суттєво вплинути на ефективність юридичної відповідальності державних службовців. Проте сьогодні цілком можливо сформулювати палату з розгляду справ про державну службу у складі Касаційного адміністративного суду. Імплементувавши цю пропозицію справи про притягнення державних службовців до відповідальності зможуть розглядатись спеціалізованими установами лише в третій інстанції, тому в майбутній перспективі більш доцільним є формування дисциплінарних судів першої інстанції, дисциплінарних судів другої інстанції та Дисциплінарного суду України як суду касаційної інстанції.

Для вирішення проблеми відсутності класифікації державних службовців за критерієм правового врегулювання пропонуємо доповнити розділ VIII Закону України "Про державну службу" від 10.12.2015 № 889-VIII

[1] статтю "Класифікація державних службовців". Реалізація цієї пропозиції, в якій державні службовці мають спеціальні звання та притягнення до відповідальності яких здійснюється в особливому порядку. Наступним необхідним кроком являється виділення спеціальних проблем притягнення до юридичної відповідальності державних службовців [1; 18, с. 113—114].

Для вирішення питання розмежування понять цивільно-правової та матеріальної відповідальності державних службовців пропонуємо внести відповідні зміни до розділу VIII Закону України "Про державну службу", змінивши назву розділу на "Дисциплінарна, цивільно-правова та матеріальна відповідальність державних службовців". Необхідно узгодити норми Закону України "Про державну службу" щодо цивільно-правової та матеріальної відповідальності державних службовців з нормами цивільного та трудового законодавства [1; 10].

Отже, для забезпечення ефективного функціонування державних органів необхідно імплементувати та внести правки у відповідні нормативно-правові акти стосовно юридичної відповідальності державних службовців.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У результаті проведеного дослідження визначено, що у сучасних умовах відповідальність державних службовців є виховним засобом для правопорушника, що стимулює інших службовців до належного виконання службових обов'язків та дотримання чинного законодавства. Притягнення до відповідальності державних службовців, має низку проблем, вирішення яких стимулюватиме працівників до належного виконання своїх посадових обов'язків, дотримання професійної етики, суворого дотримання дисципліни праці та своєчасного застосування дисциплінарних стягнень та інших видів санкцій до осіб, які здійснили неправомірну злочинну чи девіантну поведінку.

Подальших розвідок потребують проблеми притягнення до відповідальності державних службовців, запозичивши досвід імплементованого законодавства в європейських країнах, урахування якого може стати базою для налагодження та забезпечення якісної роботи державних службовців в Україні. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці новітніх підходів для вирішення проблеми притягнення до відповідальності державних службовців. Ефективна діяльність державної служби України стане предметом подальших наукових досліджень. Вважаємо, що дослідження відповідальності державних службовців дозволить спрямувати зусилля законодавців на подальше вдосконалення даного правового інституту.

Література:

1. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII (Редакція станом на 16.07.2021). Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 30.09.2021).
2. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012—2020 роки: Указ Президента України від 01.02.2012 № 45/2012. Відомості Верховної Ради Ук-

раїни. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45/2012#Text> (дата звернення: 30.09.2021).

3. Положення про формування кадрового резерву для державної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2001 № 199. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/199-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.09.2021).

4. Про затвердження Положення про Національне агентство України з питань державної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.01.2014 № 500. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/500-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.09.2021).

5. Про схвалення Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 30.09.2021).

6. Селецький О.В., Приходько В.О. Правове регулювання підстав для притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності. Електронне наукове видання "Порівняльно-аналітичне право". 2019. № 2. С. 168—171.

7. Государственная и муниципальная служба: учебник для бакалавров / А.В. Кочетков, Г.А. Сульдина, Т.В. Халилова, Т.А. Занко; под общ. ред. Е.В. Охотского. Москва: Юрайт, 2014. 556 с.

8. Теорія держави та права: навч. посіб. / [Є.В. Білозьоров, В.П. Власенко, О.Б. Горова, А.М. Завальний, Н.В. Заяць та ін.]; за заг. ред. С.Д. Гусарева, О.Д. Тихомирова. Київ: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

9. Загальна теорія права: підручник / О.В. Петришин, В.В. Лемак, С.І. Максимов та ін.; Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2020. 568 с.

10. Долгих Н. Юридична відповідальність державних службовців в Україні та державах-членах Європейського Союзу. Державна служба. 2020. Т. 1, № 81. URL: DOI: <https://doi.org/10.35432/1993-8330appa18120-20201823> (дата звернення: 30.09.2021).

11. Скоріков В. Види відповідальності державних службовців. Національна академія державного управління при Президентові України Дніпропетровський регіональний інститут державного управління. Серія: Юридична. 2017. № 4. С. 1—5.

12. Канзафарова І.С. Матеріальний зміст і процесуальна форма цивільного права на захист: окремі теоретичні аспекти. Південноукраїнський правничий часопис. 2006. № 1. С. 103—105.

13. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року. Відомості Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 30.09.2021).

14. Коротких А.Ю. Юридична відповідальність державних службовців за трудовим законодавством України: теорія, практика, проблеми. Харків: Константа, 2019. 420 с.

15. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X (Редакція станом на 08.08.2021). Відомості Верховної Ради України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 30.09.2021).

16. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII (Редакція станом на 05.08.2021). Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 30.09.2021).

17. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 30.09.2021).

18. Зубрицький М.І. Проблеми притягнення до юридичної відповідальності державних службовців. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2018. № 36. Т. 1. С. 113—116.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "About public service", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (Accessed 01 Oct 2021).

2. President of Ukraine (2012), Decree "On the Strategy of the state personnel policy for 2012 - 2020", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45/2012#Text> (Accessed 01 Oct 2021).

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2001), Resolution "Regulations on the formation of a personnel reserve for the civil service", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/199-2001-%D0%BF#Text> (Accessed 01 Oct 2021).

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), Resolution "On approval of the Regulation on the National Agency of Ukraine for Civil Service Affairs", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/500-2014-%D0%BF#Text> (Accessed 01 Oct 2021).

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), Resolution "On approval of the Public Administration Reform Strategy of Ukraine for the period up to 2021", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80#Text> (Accessed 01 Oct 2021).

6. Seletskiy, O.V. and Prykhodko, V.O. (2019), "Legal regulation of grounds for bringing civil servants to disciplinary responsibility", *Elektronne naukovye vydannia "Porivnialno-analitychne pravo"*, vol. 2, pp. 168—171.

7. Kochetkov, A.V. Suldyna, H.A. Khalylova, T.V. and Zanko, T.A. (2014), *Hosudarstvennaia y munitsypalnaia sluzhba* [State and municipal service], Yurait, Moskva, Russia.

8. Bilozorov, Ie.V. Vlasenko, V.P. Horova, O.B. Zavalnyi, A.M. and Zaiats, N.V. (2017), *Teoriia derzhavy ta prava* [Theory of state and law], NAVS, Osvita Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

9. Petryshyn, O.V. Lemak, V.V. and Maksymov, S.I. (2020), *Zahalna teoriia prava* [General theory of law], Natsionalnyi yurydychnyi universytet im. Yaroslava Mudroho. Pravo, Kharkiv, Ukraine.

10. Dolhikh, N. (2020). "Legal responsibility of civil servants in Ukraine and Member States of the European Union", *Derzhavna sluzhba*, vol. 1, no. 81. <https://doi.org/10.35432/1993-8330appa1812020201823>.

11. Skorikov, V. (2017). "Types of responsibility of civil servants", *Natsionalna akademiia derzhavnoho upravlinnia*

pry Prezydentovi Ukrainy Dnipropetrovskiy rehionalnyi instytut derzhavnoho upravlinnia. Seria : Yurydychna, vol. 4, pp. 1—5.

12. Kanzafarova, I.S. (2006), "Substantive content and procedural form of civil right to protection: some theoretical aspects", *Materialnyi zmist i protsesualna forma tsyvilnoho prava na zachyst: okremi teoretychni aspekty*. *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys*, vol. 1, pp. 103—105.

13. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "The Constitution of Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 01 Oct 2021).

14. Korotkykh, A.Iu. (2019), *Yurydychna vidpovidalnist derzhavnykh sluzhbovtiv za trudovym zakonodavstvom Ukrainy: teoriia, praktyka, problemy*. [Legal responsibility of civil servants under the labor legislation of Ukraine: theory, practice, problems], Konstanta, Kharkiv, Ukraine.

15. Verkhovna Rada of Ukraine (1984), "Code of Ukraine on Administrative Offenses", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (Accessed 01 Oct 2021).

16. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On prevention of corruption", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (Accessed 01 Oct 2021).

17. Verkhovna Rada of Ukraine (2001), "The Criminal Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (Accessed 01 Oct 2021).

18. Zubrytskyi, M.I. (2018), "Problems of bringing to legal responsibility of civil servants", *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Ser.: Yurysprudentsiia, vol. 36, no. 1, pp. 113—116.

Стаття надійшла до редакції 03.10.2021 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73